

Arvoderad anhörigvård

Information om utredning

Utredningens syfte

- Redogöra för det aktuella kunskapsläget och vilka för- och nackdelar som finns gällande ekonomisk ersättning till anhöriga
- Undersöka hur anhörigstöd i form av ekonomisk ersättning ser ut i andra kommuner
- Se över hur den arvoderade anhörigvården fungerar i Umeå kommun och undersöka om det bör föreslås någon förändring av nuvarande arbetssätt

Genomförande

- Forskning, riktlinjer och statistik
- Intervjuer med utredning och bistånd äldre, funktionshinderomsorgen och prevention
- Intervjuer med kommunjurist och SKR
- Enkätundersökning arvoderade anhörigvårdare
- Omvärldsbevakning – kommuner som tillämpar/inte tillämpar betald anhörigvård

För- och nackdelar med
betald anhörigvård

Fördelar	Nackdelar
Jämlikhet och rättvisa, arbetet värdesätts	Risk för kvinnofälla: kvinnor får minskad inkomst, pension och svårigheter att återgå i arbetslivet, deras position i samhället försvagas. Arbetsvillkoren är osäkra och ej meriterande på ordinarie arbetsmarknad
Anhöriga värdesätter ekonomisk ersättning	Risk att skapa oönskade inlåsnings effekter för såväl anhörig som närstående
Kan hjälpa ekonomiska behov på kort och lång sikt, minskar de ekonomiska förlusterna	Det ger endast ett begränsat stöd utan hänsyn till långsiktiga ekonomiska behov
Innebär ett ökat stöd till anhöriga eftersom många skulle utföra omsorgen även oavlönat	Den ekonomiska kompensationen är sällan tillräcklig för de som minskar i arbetstid
Ekonomisk ersättning ses som ett offentligt ansvarstagande över den frivilliga vården	Ekonomisk ersättning kan legitimeras att anhöriga övertar ett omsorgsansvar som åligger kommunen och det finns risk att annat utbud av stöd minskar
Det annars osynliga omsorgsarbetet synliggörs	Risk att anhöriga fångas i en oönskad, underbetald roll
Det kan möjliggöra för enskilda att bo kvar längre hemma	Svårigheter att säkra kvalitet och en rättssäker uppföljning

Arvoderad anhörigvård i Umeå

- 134 brukare som får arvoderad anhörigvård jmf med 173 år 2016
- 141 anhörigvårdare jmf med 205 år 2016. Majoriteten kvinnor och personer över 65 år
- Genomförandeplaner finns i varje ärende
- Obligatorisk anhörigutbildning samt kartläggning av anhörigvårdares fysiska och psykiska hälsa
- En hemtjänsttimme som utförs som anhörigvård kostar hälften så mycket som ordinarie hemtjänst för kommunen

Professionellas erfarenheter

Utredning och bistånd äldre

- Info om utförare lämnas gemensamt till anhörig och närstående
- + kontinuitet, ekonomisk ersättning ett erkännande, äldre kan bo kvar längre hemma
- - svårutrett, bristande insyn, svårt att få kännedom om våld, risk att anhängvårdare blir utmattade

Professionellas erfarenheter

Utredning och bistånd funktionshinder

- Upplevelse av att det skett en positiv uppstramning
- + Trygghet för enskilda
- - Tungt för anhörigvårdare, svårt säkerställa rätt stöd, anhörig oftast med på uppföljning

Professionellas erfarenheter

Anhörigkonsulenter/prevention

- Konsulenter kan nu fokusera på att ge stöd, för statistik och följer upp
- + Arvode utgör kompensation för förlorad arbetsinkomst, mer kontinuerlig kontakt med arvoderade anhörigvårdare än ideella, personcentrerad vård
- - Risk att uppdraget utförs för länge på grund av arvode, försöker motverka genom rak och tydlig kommunikation

Arvoderade anhörigvårdares erfarenheter

- Motiv till att vårda: äktenskap/kärlek, undvika flytt till SÄBO och praktiska skäl
- Ekonomisk ersättning stor betydelse för ekonomi och anhörigroll
- Ca 50 % anser att arvodet är avgörande för valet att vårda
- En ganska stor andel upplever att hemtjänst inte skulle fungera som alternativ, skulle utföra anhörigvård ideellt om uppdrag togs bort
- Positiva förändringar avseende kommunens stöd och information
- Önskar mer tid, tätare uppföljning, flexiblare avlösning och mer anhörigträffar

Sammanfattning/slutsatser

- Det finns risker med att både erbjuda och avskaffa betald anhörigvård
- Ersättningsen bedöms ges i en fungerande kontext i Umeå
- Utifrån de sociala nämndernas mål bedöms det inte ändamålsenligt att avlägsna möjligheten till arvoderad anhörigvård
- Kan vara större risker vid den ideella anhörigvården än den arvoderade
- Anhörigvården utgör ett komplement till offentlig vård och omsorg
- Kommuner som avskaffat betald anhörigvård har inte haft någon tydlig struktur för kvalitetssäkring

Rekommendationer

- Bedömning att arvoderad anhörigvård fortsatt bör erbjudas

Förslag på förbättringar

- Inledande enskilda samtal med anhörig respektive närstående
- Skapa rutiner för enskild uppföljning med närstående
- Rutinmässigt ställa frågor om våld i nära relationer
- Informationsspridning om kommunens anhörigstöd
- Digitalisering
- Förebyggande åtgärder